TABVLAE IOANNIS MVRMELLII

Ruremundensis in Artis componendorum Versuum Rudimenta.

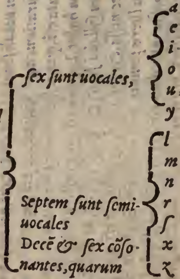
PARISIIS,

Apud Ioannem Lodoicum Tiletanum, ex aduerso Collegij Remensis.

1546.

INDEX DVODECIM TABV-
larum huius libelli.

DE LITERARUM DISTRIBUTIONE TABULA PRIMA.

Literarum apud Latinos præter h notam aspirationis, uiginti duarum,

- sex sunt uocales, a, e, i, o, u, y
  - i & u fiunt consonantes, ut iuui.
  - y solus Græcis dictionibus, at non omnibus competit, ut hyæna.
- Septem sunt semiuocales l, m, n, r, ſ, x, z
  - Ex quibus quatuor sunt liquidæ. l, m, n, r
  - Duæ duplices consonantes x, z
  - S nec liquida, nec duplex est.
- Decẽ & sex cõsonantes, quarum

Nouem mutæ, b, c, d, f, g, K, p, q, t. Ex quibus f, profertur, ut semiuoca is, at potestate muta est. K, superuacua est,

IN PRIMAM TABVLAM *adnotatiunculæ.*

Litera eſt uox,quæ ſcribi poteſt,indiuidua.

Vocalis eſt,quæ per ſe uocem facit.Conſonans,quæ cum uocali ſonat.H,nec eſt uocalis,nec conſonans,ſed aſpirationis nota.Semiuocalis eſt imperfecta uocalis. Muta eſt,quæ reſpectu bene ſonantium exiguam uocem habet.Liquida eſt, quæ poſt mutam poſita in eadem ſyllaba fluit, & quaſi interit, ut Atlas, patris, Tecmeſſa,cycnus.Duplex conſonans eſt,quæ pro duabus literis ponitur.Sunt autem tres duplices, x, z,& i,poſita inter duas uocales in dictione ſimplici,ut pax, pro pacs:rex,pro regs:gaza,pro gaſſa:aio,pro aiio.

DE SYLLABARVM DIVISIOnibus,*Tabula ſecunda.*

Syllabarum	*alia breuis*	*ut*	*Deus*
	alia longa		*ſancti*
	alia communis		*patre.*

Syllabarum	*alia prima*	*ut*	*be-*
	alia media		*a-*
	alia ultima		*tus.*

IN SECVNDAM TABV*lam adnotatiunculæ.*

Syllaba eſt comprehenſio literarum conſequens ſub uno accentu & uno ſpiritu prolata.

Monoſyllabæ dictiunculæ inter ultimas ſyllabas habentur.

DE PRIMAE SYLLABAE QVANtitate cognoſcenda, Tabula tertia.

Primæ ſyllabæ quantitas cognoſcitur modis octo.	Poſitione, ut carmen
	Diphthongo, ut aurum
	Præpoſitione, ut ediſco
	Compoſitione, ut fero: perfero
	Vocali ante uocalem, ut Deus
	Deriuatione, ut amabilis, ab amo
	Regula, ut laui lotum
	Exemplo, ut, Vina parant animos.

IN TERTIAM TABVLAM adnotatiunculæ.

Poſitione, diphthongo, regula, & exemplo non primæ ſolum ſyllabæ, ſed etiam mediæ cum ultimis cognoſcuntur. Poſitione, ſyllaba producitur. Poſitio fit, quotieſcunque uocalem conſonantes ſequuntur, uel una duplex, ſiue in eadem dictione, ſiue in diuerſis: ut doctus, axis, gaza, maior, ille Ingenium quondam fuerat precioſius auro. Tres autem hinc fiunt exceptiones. Prima, Quum breuem natura uocalem muta & liquida ambæ in eadem ſyllaba poſitæ ſequuntur, ea non neceſſario fit longa, ſed modo naturalem retinens quantitatem corripitur, modo producitur. ut pater, natura primam breuem habet. Vergilius,

Eſt mihi nanque domi pater, eſt iniuſta nouerca.

Obliqui uero casus eius ob mutam cum liquida primam communem habent. Idem, Albanique patres. Idem, Hac celebrata tenus sancto certamina patri. Secunda, X & Z non producunt uocalem breuem in fine præcedentis dictionis positam. Lucanus, Tales fama canit, timidum super æquora Xerxem. Virg. Iā medio apparet fluctu nemorosa Zacinthos. Tertia exceptio, S nonnunquam euanescit, ita ut positionem non faciat. Tum in fine, Lucretius, Arboribus ueteres decidere falcibus ramos: quod nobis imitandum non est. Tum in principio: Horatius, Linquimus insani ridentes præmia scribæ.

Diphthongus est connexio duarum uocalium in eadem syllaba uim suam retinentium. Hac autem syllaba quæuis producitur, nisi in Latina dictione uocalis subsequatur. Maro, Stipitibus duris agitur sudibúsq; præustis. Diphthongi sunt quatuor apud Latinos, ut, ætas, aurum, euge, cœlum. Additur à nonnullis quinta, ut fonteis pro fontes. Vtimur & diphthongo Græcorum impropria yi, ut harpyia.

Præpositio in compositione suam retinet quantitatem, nisi positio fiat, aut uocalem uocalis sequatur, ut abduco, deamo.

Hæ præpositiones corripiuntur. { ab, ut abeo. ad, ut aduro. in, ut ineo. ob, ut obambulo. per, ut pereo, re, ut repono, præter reÿcio.

& refert pro interest, uel distat,
quod compositum dicitur ex nomine res, & fert,
sub, ut suborno.
super, ut superaddo.

Hæ præpositiones producũtur.
A, ut amitto. Aperio corripit a, sed hoc aiunt compositum ex ad & pario;
de, ut deduco.
di, ut diligo. Excipitur dirimo & disert°
è, ut egero.
præ diphthongon habet, ut prædiues.
se, ut secubo.

Pro in latinis producitur, ut profero, propono, prodo

Corripitur in multis, quæ an magis sint ex procul uel prope cõposita iudicent etymologici.
Pronepos
Profugo profugio
profugus profugium
proficiscor
procio
procello procella
profanus profano
profiteor
profundus
profectus
profor
profecto aduerbium
proteruus
propino
procuro
profundo.

Variatur in his. } propello. propago uerbo. nam nomen pro uitē producitur: pro progenie, corripitur.

Compositio primæ syllabæ quantitatem tibi indicat, hoc modo: Si nescis quanta sit prima dictionis simplicis, eam compone, & accentum perpende, ut potens impotens, clarus præclārus, seco réseco, spiro aspīro. Si dictio composita fuerit tetrasyllaba, fac eam redigas in trisyllabam, si potest hoc fieri, ut fodio perfodio pérfodis, fugio confugio cónfugis, finio definio definis, munio communio commúnis.

Vocalis ante uocalem in latinis dictionibus corripitur, ut deus, pius. Excipitur fio, quod uocalem anto uocalem producit, nisi e & r subsequantur, ut fierem, fieri. Ohe primam communem habet. Martialis lib. 4 Ohe iam satis est ohe libelle. Sunt qui idem de aha & uaha opinentur. Aer & dius ex Græcis sunt, ἀὴρ δῖος, & producuntur. Caius cum sit trisyllabum, & Cai dissyllabum, producunt a ante i uocalem factam ex consonante.

Deriuatiua dictio si literatura non mutetur, plerumque retinet quantitatem primitiuæ. ut amabilis primam corripit sicut amo: clamor primam producit sicut clamo. Si literatura non mutetur, diximus ideo, quia si uocalem non sequatur eadem litera in deriuatiua, quæ sequebatur in primitiua, non est mirandum mutari quantitatem. ut mobilis & momentum primam producunt, quæ in moueo corripitur.

Sciendum autem est præterita & supina sæpe

discrepare à quantitate uerbi principalis, ut moueo primam corripit, sic & ea quæ inde deriuantur. Sunt autem subiecta.

Mouebam		*Item mouebo*
mouebo		*mouebar*
moue		*mouebor*
moueto	*à moueo*	*mouere*
moueam		*mouetor*
mouere		*mouerer*
mouens		*mouear*

moueri, & mouendus, & si qua sunt alia,

Moui autem cum sit præteritum disyllabum, primam producit, sic & ab eo deducta, ut hæc,

mouerам	
mouissem	
mouerim	*à moui*
mouero	
mouisse	

Motum itidem supinũ disyllabum primam lõgam habet cum suis, quæ sunt hæc, & si qua sunt reliqua.

Motus, a, um	
moturus	
motor	
motrix	*à motum.*
motio	
mot⁹, tus, tui	
motiuus	

Hæc & quædam alia à primitiuis breuibus producuntur.

Vox uocis à uoco, lex legis à lego, ſedes à ſedeo,
Regula & rex à rego, tegula à tego, laterna à lateo,
Vomer à uomo, uena à uenio, petus à peto,
Remus à remeo, rapum à rapio, uires à uireo,
Vitupero à uitium & paro, macero à macer, ceritus à cerere,
Pedor à pede, iugerum à iugo, gradiuus à gradu, feralis à ferendo uel fera.
Hæc & quædam alia à primitiuis longis corripiuntur.
Dux ducis à duco, dicax, maledicus, cauſidicus à dico
Arena & ariſta ab areo, lucerna à luceo,
Manus à mano, ſopor à ſopio,
Vadum à uado, noto à notu,
Nato à natu, ſtatus à ſtatu,
Sagax à ſagio, Item ſtatus, a, um, ab eodē.
Acerbus ab adiectiuo acer: ſiquidem, à ſi & quidem.
Lotium à lotu, uitium à uito, fatuus à fatu.

REGVLAE QVINQVE DANTVR *ad primam ſyllabam cognoſcendam.*

Prima, Omne præteritum diſſyllabum primā producit, ut uidi, feci, ſuaſi, iuui, egi.

excipiuntur ſex	*bibi à bibo*	*dedi à do*
	fidi à findo	*ſcidi à ſcindo*
	ſteti à ſto	*tuli à fero*

Secunda, Omne præteritum geminans principium, primam corripit, ut momordi, totondi, fefelli, pepuli.

Tertia, Cæterorum præteritorum tanta est prima, quanta præsentis. Amaui primam corripit sicut amo, clamaui primam producit, sicut clamo.

Excipiuntur quatuor:
- coegi à cogo
- genui a gigno
- posui à pono
- potui à possum.

Quartus, Omne supinum disyllabum primã producit, ut potum, risum, motum, lusum, esum, rasum, statum: tametsi quidam contra Prisciani sententiã malè credant hoc primam corripere, quod arguunt composita, constatum, præstatum, mediam producentia.

Excipiuntur nouem:
- citum à cieo, secundæ coniugationis
- datum à do
- itum ab eo
- litum à lino
- quitum à queo
- ratum à reor
- rutum à ruo
- satum à sero
- situm à sino.

Quinta regula, Bi & tri in compositione corripiuntur, ut biceps, bidens, biuium: triceps, tricorpor, tricuspis, tridens, triuium.

Exemplo cognoscitur quantitas, quoties ad probati poetæ confugimus authoritatẽ: ut si dubites quanta sit prima in Saturno, poteris ex illo Nasonis fieri certior, Postq̃ Saturno tenebrosa in tartara misso. Poetas tibi censemus imitãdos, potißimum qui nec sint nimis

uetusti, nec post exactas Italia Musas exorti, præter eos qui diuino præditi ingenio, & singulari eruditione nobilitati proximè uidentur ad antiquos eosq; probatissimos accedere.

Ex heroicis maximè sunt imitandi,
- *Virgilius*
- *Lucanus*
- *Papinius*
- *Silius Italicus*
- *Valerius Flaccus*
- *Claudianus*
- *His addo ex recentioribus*
- *Angelum Politianum,*
- *Baptistam Mantuanum, & Franciscum Picum: quorum medius sua sæpius usus est licentia.*
- *Licet his etiam adiungere Iouianum Pontanum.*

Tragicorum qui Latinè scripserunt, solus extat Seneca, tum sententiarum grauitate, tum carminum uarietate iucunditateque legi dignißimus.

Ex elegiographis.
- *Albius Tibullus*
- *Aurelius Propertius*
- *Ouidius*
- *& inter iuniores famigerati*
- *Faustus Andrelinus*
- *Lodouicus Bigus*
- *Pamphilus Saxus, & alij permulti.*

Ex Lyricis
- *Horatius*
- *Catullus*
- *Boetius*
- *Prudentius*
- *Marullus*
- *Pontanus*
- *Crinitus*
- *Philelphus & reliqui.*

Ex Satyrorographis.
- *Horatius,*
- *Persius,*
- *Iuuenalis.*

Ex Epigrammatographis
- *Catullus*
- *Martialis*
- *Ausonius*
- *Prosper*
- *Baptista Mantuanus*
- *Pamphilus saxus*
- *Pontanus, & cæteri.*

Ex *Bucolicis*
- *Virgilius*
- *Calphurnius*
- *Nemesianus*
- *Petrarcha*
- *Boccatius*
- *Baptista Mantuanus*
- *Faustus*
- *Geraldinus.*

DE MEDIAE SYLLABAE QVAN-*titate cognoscenda, Tabula quarta.*

Positione, ut amantes. Diphthongo, ut longæuus,

Accentu

Media syllaba quanta sit, modis octo cognoscitur.

- Producto, ut fortuna.
- Correpto, ut tabula.
- Diminutione, ut amicorum, amicus.
- Vocali ante uocalem, ut filius.
- Deriuatione, ut felicior à felici, simulacrum à simulatu.
- Regula, ut omnipotens.
- Exemplo, ut Castaneásque nuces, Phœbe salubris ades.

IN QVARTAM TABVLAM ADNOTATIUNCULÆ..

Accentu cognoscitur penultima syllaba, quæ si uel acuitur, uel circunflectitur, longa est: ut doctiôres, Românus: si autem grauatur, breuis: ut dóminus. Excipiuntur, deinde, exinde, perinde, proinde, subinde, exaduersum, aliquãdo, siquando, nimirum, duntaxat, enimuero, & id genus reliqua. In quibus (ut grammaticorum plerisque ijsque non paruæ authoritatis uisum est) antepenultima acuitur, tametsi longa sit penultima, ne scilicet binæ dictiones uideantur. Addunt quidam ex autoritate Gellij quiesco, quod sanè permulti pronunciant sicut calesco, calefacis, frigefacis, & id genus alia. Item utraque & pleraque nominatiui & accusatiui casus breuem penultimam acuunt.

Diminutione media syllaba cognoscitur, maximè antepenultima, cum detracta syllaba fit penultima, & sic innotescit accentu, ut amicorum producit antepenultimam, cùm amicus producat penultimam.

Vocalis ante uocalem in latinis corripitur, ut filius, tenuis, castanea. Hinc fiũt quatuor exceptiones. Prima, In genitiuis & datiuis quintæ declinationis e inter duo i producitur. ut diei.

Secunda, Genitiui in ius diuisas syllabas, communem habent penultimam in uersu, ut illius, unius. Sed alius semper longã: alterius, præterquã apud Terentianum, semper breuem habet. Tertia, Aulai, terrai, pictai, animai, & id genus genitiui, penultimam producunt. Quarta, Possessiua in eius, eia, eium, antepenultimam longam habent, ut Priameius & Aeneius, Cybeleius, Rhodopeius. Item confio, defio, & defioculus apud Martialem, ut quibusdam placet, uocalem ante uocalem, producunt. Sic Pompei & Vultei uocatiui, quando Diæresin admittunt. Infio, & suffio, ut tradit Aldus Manutius, mediam corripiunt.

Deriuatione cognoscitur media syllaba, si quanta sit in primitiuo, consideraueris. Nam si nescias, cto in Victorinus quanta sit: item, sti in Iustinianus, cognosces ex Victoris & Iustinus primitiuis, in quibus cto, & sti, producuntur. Eodẽ modo si nescias Venereus & Hectoreus quantã habeãt antepenultimã, cognosces ex Veneris & Hectoris primitiuis, in quibus ne & cto corripiuntur, quod accentus facile ostendit.

Item hæc antepenultimam longam habent.	*Hæc penultimam,*
Amabilis ab amatum.	*Lauacrum à lauatum.*
Deb.lis à deletum	*Simulacrum à simulatum*
Volubilis à uolutum.	*Ambulacrum ab ambulatum.*

Errabundus ab erratum, Inuolucrum ab inuolutū,
Vagabundus à uagatum, Volutabrum à uolutatū.
Sitibundus à sititum.

Tametsi licenter hoc multi antepenultima correpta protulerint. Verecundus à uereris. Aratrum, candelabrum, & delubrum, Manutius & alij quidam putant penultimam producere, quia apud poetas nunquam leguntur penultima breui. Aratrum tamen quidam putant corripere penultimam, quia Græcè τὸ ἄροτρον, o paruo scribitur. Alij deductum à supino uolunt, ideoque apud poetas semper legi penultima longa. Hinc Sulpitius in Nestorem,

Vis aratrum Nestor, non uis (quo dignus) aratrum.
Esse arator qui uis, uerus arator eris.

Candelabrum tametsi producatur à Martiale ratione mutæ cum liquida: meo tamen iudicio penultimā correptam habet, cum non deriuetur à supino, ut uolutabrum, sed à nomine candela, cuius ultima breuis est, nisi sit ablatiui casus. Sed quàm frigida sit hæc ratio, docent statuarius à statua, molaris à mola, gallinaceus à gallina. Liberum igitur sit super hoc uolentibus opinari. Delubrum apud poetas fere producitur, de cuius uocabuli origine, uide Macrobium lib. Saturnalium tertio. At si uerum est quod Festus Pompeius tradidit, delubrum dicebant fustem delibratum, hoc est decorticatum, quem uenerabantur pro deo, recte mediam eius uocabuli contraxit Crinitus libro poematum secundo: Sacris receptus delubris. Est enim uersus dimeter iambicus.

Regulis pluribus mediæ syllabæ cognosci possunt: sed si à latino præceptore rectè didiceris & nomina declinare & uerba, super eorum cremẽtis, & penultimarum uel extensione, uel contractione nunc tibi regulas tradere superfluum est. Proinde da operam ut in ludo literario sub optimis præceptoribus bene instituto, puro sermoni Romæ urbis uernaculo insuescas, ne stultè magistris militans sub barbaris linguam tenellam polluas stribiligine. Sis igitur hac regula contentus.

I in compositione ita medium, ut priorem partiũ componentium terminet, corripitur, ut agricola, ensifer, magnificus, artifex, multiuolus, omnipotens.

Excipiuntur hæc, in quibus i producitur:
- Tanticunque
- Tantidem
- Quanticunque
- Qualicunque
- Vnicuique, cuiuis, cuilibet, cuidam, utrique, cuiquam, cuinam, cuipiam, & similia.
- Plerique
- Tibicen
- Ibidem
- Vbique.

In his autem modò producitur, modò corripitur,
- Vbicunque
- Quotidie
- Quotidianus

Meridies.
Meridior
Pridie
Postridie

DE VLTIMAE SYLLABAE quantitate cognoscenda, Tabula quinta.

Vltima syllaba quatuor modis cognoscitur.
- Positione, ut sapiens.
- Diphthongo, ut musæ.
- Regula, ut ama.
- Exemplo, ut, Huc ades ô formose puer.

IN QVINTAM TABVLAM adnotatiunculæ.

Quindecim regulis ultima syllaba cognoscitur, quarũ octo producitur, sex corripitur, una fit communis.

Producuntur
- a, ut ama
- c, ut dic
- i, ut magistri
- n, ut titan, en, quin, canon
- as, ut ciuitas
- es, ut dies
- os, ut flos
- u. ut manu

Corripiuntur
- b, d, m, t: ut ab, ad, militum, caput,
- e, ut mare.
- l, ut animal, mel, pugil, consul.
- r, ut Cæsar, per, uir, amor, turtur.
- is, ut ignis.
- us, ut deus.

O modo producitur, modo corripitur, ut amo, uirgo. Hæc quo facilius memoriæ commendentur, hoc distichon apposui:

Produc, da, sic, mi, pan, en, quin, non, pietas, res.
Flos, fructu, medium est o, cætera contrahe lector.

Verùm singulatim hæc repetamus, ut exceptiones innotescant.

Prima regula. A finita producuntur, ut ama, contra, præterea.

Tres hinc fiunt exceptiones.

Prima, nominatiui, accusatiui, & uocatiui in a corripiuntur, ut hic & ô poeta, templa, carmina, præter uocatiuos à nominatiuis Græcis in as, ut ô Aenea: & Græca in a productum, ut Nemea, Tegea.

Secũda, numeralia in ginta, cõmunẽ habent ultimã, ut triginta, quadraginta, quæ tradunt quidã rectius produci.

Tertia, puta aduerbium, ita, quia, corripiuntur. Addunt quidam eia, Probo authore.

Secunda regula. C. finita producuntur, ut dic, duc, halec, illuc, istuc.

Exceptiones duæ.

Prima, Nec, donec, lac, & hoc, nominatiui uel accusatiui casus corripiũtur.

Secunda, Fac & hic pronomen communia sunt.

Tertia regula. I finita producuntur, ut Dei, amari, dixi, uesperi.

Exceptiones tres.

Prima, Datiui & uocatiui in i, quorum genitiuus singularis in os correptam apud Græcos desinit, corripiuntur: huic Palladi, Minoidi, ô Phylli, Alexi. Interdum tamen eiusmodi datiui leguntur ultima longa.

Secunda, nisi, & quasi corripiuntur.

Tertia mihi, tibi, sibi, cui dissyllabum. ubi, &, ibi, ultimam communẽ habent.

Moly desinẽs in ypsilõ, corripit ultimã.

Quarta regula. N *finita producuntur, ut* Titan, *hymen, en, quin, delphin, dæmon, canon.*

Exceptiones tres.

Prima, forsan, forsitan, tamen, attamen, in cum compositis, ut dein, exin, proin, uidén', an, corripiuntur.

Secunda, neutra, & masculina in en, habentia inis in genitiuo corripiuntur. ut nomen, carmen, gramen, pecten, tubicen, flamen.

Tertia nominatiui, accusatiui, & uocatiui Græci in on per o paruum, ut pelion, ilion, pylon, cantharon, corripiuntur. Item accusatiui in in, ut Alexin, Daphnin. *Et in an à nominatiuis in a, ut* Iphigenian. Aeginan. *Nã à nominatiuis in as producuntur, ut* AEnean, Borean.

Quinta regula. *As finita producuntur, ut ciuitas, musas, amas.*

Prima, nominatiui in as, quorum genitiuus in dos desinit, corripiuntur.

Exceptio-

nes duæ. *ut Pallas, lampas, arcas. Secunda accusatiui Græci in as, eorum nominum, quæ per os mittunt genitiuum, corripiũtur, ut Aonas, heroas, Garamantas, rhetoras.*

Sexta re- *gula.* *Es finita producuntur, ut uulpes, fraudes, doces, leges, audies.*

Exceptio- *nes tres.*

Prima, Corripientia penultimã genitiui crescẽtis corripiũtur, ut diues, miles, seges: præter, aries, paries, abies, ceres, fides, res, pes, & spes, quæ producuntur.

Secũda, Nominatiui Græci plurales in es corripiuntur, ut Arcades, Thraces.

Tertia, es à sum cum compositis, potes, ades, & reliquis, penes, hippomanes, cacoethes, corripiuntur.

Es uero ab edo producitur differentiæ causa. Inquies, Probus & Priscianus dicunt corripi. Sunt qui produci magis autumant.

Septima *regula.* *Os finita producuntur, ut dos, honos, magistros.*

Exceptio- *nes duæ.* *Prima, Os ossis cum composito exos corripitur. Secunda, Græca in os per o paruum corripiuntur, ut Delos, Ilios, chaos, Pallados, Orpheos, Tereos, AEneidos.*

Octaua, V *finita producuntur, ut fluctu, manu, tu, diu, amatu, dictu. Excipiuntur, ut grammaticis placet, neutra, quæ corripiuntur in nominatiuo, accusa-*

tiuo, uocatiuo, ut genu, cornu.

Nona, B, *d, m, t, finita corripiuntur, ut ab, ad, militum, caput.* Excipiuntur *in quibus facta est syncopa, ut fumat, pro fumauit: obit, pro obiuit.*

Decima *regula.* E *finita corripiũtur, ut cubile, mille, forte, scribere, lege, pene, rite, facile, pone, impune.*

Exceptiones quinq;

Prima, Græca in e longũ producũtur, ut musice, ô Anchise, mele, cete, tempe.

Secunda, Genitiui, datiui, & ablatiui quintæ declinationis producuntur, ut die, fide, fame.

Tertia, Imperatiua singularis secundæ coniugationis producuntur, ut doce, mane.

Quarta, Monosyllaba, ut ne, te, se, de, producuntur, præter enclticas coniunctiones, ne. que. ue.

Quinta, Aduerbia in e recte formata à datiuo in o producuntur, ut belle, pulchre, caute: sic ualde, fere & ferme. His *additur ohe interiectio.* Male, *uerò corripitur, sicut bene.*

Vndecima regula. L *finita corripiuntur, ut tribunal, mel, uigil, consul.*

Exceptiones duæ.

Prima, Pol, sol, & nil producuntur.

Secunda, Barbara in el syllabam producũtur, ut Michael, Daniel.

Duodecima regula. R *finita corripiuntur, ut lacunar, imber, uir, calor, murmur, martyr.*

Exceptiones tres. Prima, Far, lar, nar, uer, cur, fur, par cum compositis, compar, impar, & reliquis, producuntur. Secunda, Cor commune est. Tertia, In er à Græcis in ηρ, id est, er longum, producuntur: ut aer, crater, character, æther, & id genus alia: præter pater & mater, quæ semper ultimam contrahunt, tametsi à Græcis ueniant.

Decimatertia regula. Is finita corripiuntur, ut ignis, Paris.

Exceptiones. Prima, Datiui & ablatiui & accusatiui plurales in is producuntur, ut dominis, musis, fontis uel fonteis more ueterũ, pro fontes, treis pro tres, queis pro quibus. Secunda, Producentia penultimam crescentis genitiui producuntur, ut lis, samnis, delphis, dis. Tertia, In is à Græcis in eis diphthongon producũtur, ut Pyrois, Simois. Quarta, Vis nomen, uis uerbum, & sis producuntur. Quinta, Secundæ personæ singulares in is quartæ coniugationis producuntur, ut audis, dormis. Sexta, Velis cum compositis malis & nolis producuntur. Septima, Secundæ personæ singulares futuri subiunctiui modi habent ultimam communem, ut dederis, audieris.

DECIMAQVARTA REGVLA

Vs finita corripiuntur: ut Deus, angelus.

Exceptiones quatuor.

Prima, Genitiui ſingul. & *nominatiui, & accuſatiui, uocatiuique plurales quartæ declinationis producuntur, ut fructus.*

Secunda, Producentia *penultimam genitiui creſcentis producuntur, ut uirtus uirtutis, tellus telluris: tametſi licenter* Horatius *palus contraxerit.*

Tertia, Monoſyllaba *in us producuntur, ut, ius, tus, plus, mus, grus, ſus.*

Quarta, Græca in us producuntur, ut Panthus, Sapphus, Amathus. *A pus tamen compoſita etiam corripiuntur, ut apud* Ho*ratium polypus.*

DECIMAQVINTA REGVLA,

O finita & corripi & produci poſſunt, ut amo, ſcribo, amando, uirgo.

Exceptiones quinq;

Prima, Datiui *& ablatiui in o producuntur, ut magiſtro, templo.*

Secunda, M*onoſyllaba in o producũtur, ut do, ſto, pro.*

Tertia, *Græca in ω magnum producuntur, ut* Dido, Manto, Io, Echo: *præter ego, quod quidem ſemper corripi tradunt.*

Quarta, duo & ſcio [illegible] compoſitis corripiuntur.

Quinta, Ilico, *modo, cito, contrahũtur.*

DE PEDIBVS METRICIS QVORUM frequentior usus est, Tab. sexta.

Quatuor sunt disyllabi,
- Pyrrhichius duabus breuibus constans υυ ut pater.
- Spondeus duabus longis– – ut laudes.
- Iambus breui & longa υ – ut dies.
- Trochæus longa & breui – υ ut mater.

Pedũ quib. sæpi⁹ utimur.
- tres trisyllabi,
  - Tribrachus tribus breuibus υ υ υ ut canite.
  - Anapæstus duabus breuibus & longa υ υ – ut lapides.
  - Dactylus longa & duabus breuibus – υ υ ut carmina.
- duo tetrasyllaba.
  - Proceleumaticus quatuor breuibus υ υ υ υ ut relegite.
  - Choriambus longa, duabus breuibus & longa – υ υ – ut omnipotens.

IN SEXTAM TABVLAM adnotatiunculæ.

Pes est metrica constitutio syllabarum. Pedes autem dicti sunt, quia quemadmodum pedibus ingredimur, ita & uersus quibusdam quasi pedibus metimur. Ex pedibus in primis spondeum & dactylum disce cognoscere, qui tibi maxime usui sunt futuri. Deinde paulatim ad alios perge.

Tabula septima.

	In prima regione
Hexameter uersus	*secunda Spondeum*
sex regiones habet.	*tertia uel dactylum.*
Recipit autem	*quarta*
	In quinta solum dactylum,
	Sexta, solum spondeum.

Scanditur hunc in modum,

Tityre– u u tu patu – u u læ recu – u u
bans sub – – tegmine – u u fagi – –
Syluestrem – – strem tenu – u u i mu – –
sam medi – u u taris a – u u uena – –

IN SEPTIMAM TABV-
lam adnotatiunculæ.

Versus, est metrica pedum constitutio. Dicitur autem uersus, quòd ab eo ad principiũ sequentis reuertimur, aut quòd tantisper uertendus est, dũ recte cõstituatur. Hexameter, quòd sex regiones, id est, pedum loca continet, ab ἓξ quod est sex, & μέτρον mensura. Apud poetas in quinta regione nonnunquã spondeus inuenitur, sed tibi hoc temerario ausu non est imitandum. Scandi uersus tum dicitur, cum in singulos uel binos pedes distinguitur. Tibi (ne fallaris) uersus sunt in singulos pedes distinguendi, tametsi soleant iambici peritis scandi binis pedibus coniunctis.

DE VERSV PENTAMETRO,

Tabula octaua.

Pentameter quinque regiones habet, diuiditur

autem in duo hemistichia, quorum utrunque duobus pedibus constat, & semipede.

Prius hemistichium constat,	Duobus dactylis, & semipede. —UU —UU —
	Duobus spondeis, & semipede. — — —
	Dactylo, spondeo, semipede. —UU — —
	Spondeo, dactylo, semipede. — —UU —

Posterius constat duobus dactylis, & semipede.
—UU —UU —

Scanditur hunc in modum:

Sæpe so—UUlent au—ro—
multa sub—UUesse ma—UUla—
Certe — plus ani —UU mi—
debet in—UU esse ui—UU ris—

IN OCTAVAM TABVlam adnotatiunculæ.

Pentameter uersus dicitur, quòd quinque pedum regiones habeat, à πέντε, quod est quinque, & μέτρον metrum. Hemistichium dicitur dimidia pars uersus, ab ἥμισυς dimidius, & στίχος, uersus. Semipes est pedis pars dimidia: & cum in fine dictionis superat, etiam cæsura dicitur, quòd ea uersus cæditur & diuiditur. Vltima cuiuscunque uersus syllaba longa sit an breuis, nihil refert. Vnde bene

quidam dixit:

Vltima cuiusque est communis syllaba uersus.

DE VITIIS NOVEM IN VERSU componendo uitandis, Tabula nona.

Vt rectè carmina conficere discas, nouem tibi uitia sunt diligenter euitanda,

Primum, illatinitas, cui subijcitur, { Barbarismus, *qui fit in dictione.* / Solœcismus, *qui in oratione.* }

Secundum, negligentia, sub qua continentur { *superfluitas.* / *defectio.* }

Tertium, ordinis confusio.

Quartum, obscuritas.

Quintum, quantitatis incuria, quæ fit bifariam, { Breuem extendendo. / Longam contrahendo. }

Sextum, hiatus, qui fit bifariam. { *Cùm dictione in uocalem desinente, subsequens à uocali incipit, nec prior uocalis eliditur.* / *Cùm dictione in m desinente, subsequens à uocali incipit, nec m cum sua uocali abijcitur.* }

Septimum, inconcinnitas.

Octauum, nimis frequens licentiæ usurpatio.

Nonum, stulta imitatio quorumlibet uersificatorum.

Complexi *sumus ea his nouem uersibus, ut facilius ediscas:*

Sermonis uitium fuge, dictio nequa redundet,

Aut desit. rectus seruetur in omnibus ordo.
Ne sis obscurus. ne produc corripienda,
Vel contrà si uox uocali desinit, aut m,
Subdere uocalem sine perditione prioris
Nolito. uersus omni sint parte canori.
Carmine in exiguo ne ponito plura licenter.
Optima quæ tibi propone imitanda, faueбit
Pulcher Apollo tibi, fundent sua dona Camœnæ.

IN NONAM TABVLAM.
adnotatiunculæ.

Illatinitas & barbaries omnis, ut in oratione prosa, sic & in carmine diligenter euitanda est. Barbarismus est, contra Romani sermonis legem, aut scripta aut pronunciata uitiosa dictio. Solœcismus, est inconueniens Romano sermoni iunctura uerborum, contra regulam artis grammaticæ posita. Latinè à quibusdam stribiligo appellatur..

Negligentia maximopere fugienda est in uersibus componendis, ne uel superfluæ dictiones admittantur, uel excludantur necessariæ. Perbellè Bigus Pictorius in quendam iocatur hoc tetrasticho.

Dic mihi, cur ponis toties in carmine, nunc, sed,
Ipse, puer, frater, quippe, profecto, rogo?
Scilicet ut magnum possis absoluere uersum?
O uir præcipua calliditate uafer.

Vitanda quoque est ordinis confusio, neque probandum, si quis adiectiuum à suo substantiuo, supposi-

tum à uerbo, dictionem rectam à regente, aduerbium à uerbo nimium separauerit. inepta enim eorum quæ coniungenda sunt, seiunctio, lectoris animum non iuuat, sed offendit. Obscuritas item & orationis ambiguitas omni studio est amouenda, itaque studendum breuitati, ne lux uertatur in caliginem. Notans id uitij Flaccus, Breuis, inquit, esse laboro, Obscurus fio.

Syllabarum quantitates diligenter obseruandas, ne grammatici suis utantur censuris, non necessarium est sæpius admonere. Hiatus procuratur, euitaturque duabus figuris, synalœpha, & ecthlipsi.

Synalœpha fit, cum in scansione uersus, uocalis in fine dictionis posita per subsequentem uocalem abijcitur. ut, Sera nimis uita est crastina, uiue hodie. Synalœpha, Græcè συναλοιφή, Latinè coniunctio dicitur. Videntur enim duæ uocales coniungi, & in unam coire. Ecthlipsis fit, quando sequente uocali consonans præcedentis dictionis exprimitur cum sua uocali: ut, Monstrum horrendum ingens. Ecthlipsis Græcè ἔκθλιψις, interpretatur elisio, uel expressio. uocalis enim successu cum sua uocali eliditur. Vnde quidam, Ecthlipsis necat m, uocalem aufert synalœpha. Inconcinnitas dicitur, cùm uersus minus bene sonat. Id autem multis accidit modis, cùm eædem uel literæ, uel syllabæ duriter aspereque concurrunt: ut, Carmina manca canis.

Casus Cassandra canebat. Sentis periuria gentis.
O fortunatam natam me consule Romam.
Exercet mentes fraternas grata malis lis.

O Tite Tute Tati tibi tanta tyranne tulisti.
Machina multa minax minitatur maxima muris.
Magnanimæ Thebæ certamine Marte dedere.
Inque tuis factis sæuis, & tristibus dictis.
Improbe amor conuerte animi indignantia habenis.
Portat equus, cristaque tegit galea aurea rubra.
Et grauiora rependit iniquis pensa quasillis.
Magnanimi Iouis ingratum ascendere cubile.
Nuper quidam doctos cœpit scribere uersus.
Tu quod promisti mihi quod mentita inimica es.
Cynthia cornu, Phœbus spicula, prælia Mauors.

Vitandum insuper tibi uersiculorum genus est, quos Leoninos uocant: ut,

Aethiopum terras iam feruida torruit æstas.
Vos uocat infernus, uos deserit ordo supernus.

Nonnunquam tamen eiusmodi leguntur apud probatos poetas: ut,

I nunc, & uerbis uirtutem illude superbis.
Vir precor uxori, frater succurre sorori.

Ad hæc cauendum tibi est, ne in paruo poemate nimis crebra nō uerearis uti licentia. Non enim conceditur idē rudi, quod erudito: nec tyrūculi est tantum sibi arrogare, quantū militis uel imperatoris diu multūq; exercitati, & iā magna inter militātes authoritate præditi. Verecundus igitur esto, & à nimiū frequētibus figuris abstineto. Postremò, Quintiliani iudicio, poetarum optimi & semper statim legendi sunt ac imitandi, qui prudenter etiā præcipit, pueros protinus optimo præceptori tradendos esse, cū in eluendis

quæ semel insederint uitijs, difficultas maxima consequatur. Proinde non satis prudenter agunt plerique, qui sciolis & semidoctis literatoribus filiolos suos tradunt imbuendos: apud quos inepti uersus Alexandri Galli, Faceti & Alani, & alia pleraque quæ barbariem olent, infelicibus discipulis præleguntur. Sunt etiam non minus stulti, qui cubicularijs magisterculis liberos suos committunt, qui uiginti trigintáue pueris dissimili præditis ingenio, profectuque longè distantibus, eadem prælegunt & inculcant, nullius rei perinde ac sui quæstus habita ratione. Barbaries horum domesticos intra parietes obganniens, & in doctissimum quenque imprudenter deblaterans, quàm teneris puerorũ linguis noceat, quantúmque mollis eorundem indulgentia bonis moribus officiat, quis breui sermone possit explicare?

DE TRIBVS METRORVM generibus, quibus tyrunculi primum sunt exercitandi, Tabula decima.

Tria metrorũ genera, puerorũ exercitationi sunt inprimis conducibilia,

- Adonium constans dactylo & spondeo.
- Archilochium dactylicum dimetrum hypercatalecticum, constans duobus dactylis, & syllaba.
- Partheniacum, anapæsticũ dimetrum catalecticum, constans anapæsto uel spondeo, & anapæsto uel spondeo, anapæsto & syllaba.

adnotatiunculæ.

Assuescant tyrunculi breuioribus uersiculis componendis antequam uersus hexametros pentametrósque aggrediantur, ut ita paulatim gradatimque in Heliconis *altum cacumen euadant.* Vt *enim mihi liceat poetæ uersum prima dictione mutata usurpare,* Cantandi *studio paulatim longius itur.* In *primis igitur dactylo & spondeo cognitis, adonios ludat, cuiusmodi sunt illi apud* Sceuerinum Boetium:

Nubibus atris — *Condita nullum*
Fundere possunt — *Sydera lumen.*

Et *apud* Martianum Capellam,

Virgo peritæ — *Præuia sortis,*
Quæ potuisti — *Scandere cælum.*

Quem nos in Caroleijs *imitati sumus illo carmine,*

Optime princeps, Dilige *toto* Pectore *doctos.*

Deinde *incipiat* Archilochios *dactylicos dimetros hypercatalecticos modulari, cuiusmodi apud* Horatium, *Arboribúsque comæ: & hi nostri sunt, quos ex tempore subiecimus,*

Dulcia Pieridum — *Carmina disce libens.*
Artibus ingenuis, — *Nocte diéque uaca,*
Quo tibi perpetuo — *Surgat honore decus.*

Discat item cõponere mistis dactylis & spondeis hemistichia, cuiusmodi passim lectitandis poetis occurrunt. Postea *uersetur in anapæsticis concinnandis, cuius generis apud* Boetium *sunt,*

Felix nimium prior ætas.

Contenta fidelibus aruis,
Nec inerti perdita luxu,
Et apud Capellam,
Caput artibus inclyta uirgo
Cui panditur aula tonantis.
Merito tibi subditur orbis.
Rationibus ante repertis.
Quem imitatus sum in Caroleijs:
Generose pericula princeps
Animo superato potenti.
Gere fortiter ardua bella.

Vbi diligenter his fueris exercitatus, in promptu tibi uersus erunt tum hexametri, tũ pentametri. Nã si cõiunxeris archilochiũ cũ partheniaco, hexametrum habebis: ut, Moribus ingenuis felix nimiũ prior ætas. Si duos archilochios cõnexueris, erit pentameter: ut,
Dulcia pieridum carmina disce libens,
Artibus ingenuis nocte dieque uaca,
Quo tibi perpetuo surgat honore decus.

Si subieceris archilochio adonium, fiet uersus Alcmanius dactylicus tetrameter, hypercatalecticus: cuius generis est apud Boetium libro primo,
Cogitur heu stolidam cernere terram.

Si inter archilochium & adonium, semipedem & pedem interieceris, fiet hexameter, ut
Cogitur heu stolidam mortalis cernere terram,
O quàm glorifica sacra uirgo luce coruscas,
Artibus ingenuis incumbito nocte dieque.

Rursus, si post hemistichium sesquipedem exeme-

ris hexametro, redibit in Alemanium, ut
Cogitur heu stolidam cernere terram.
At regina graui saucia cura
Tityre tu patulæ tegmine fagi.

SVPER HEXAMETRIS *& pentametris eleganter claudendis, Tabula undecima.*

Hexameter perbellè desinit in dictionem	{	*disyllabam* / *trisyllabam.*
Pentameter in dictionem	{	*disyllabam* / *tetrasyllabam* / *pentasyllabam.*

IN VNDECIMAM TA- *bulam adnotatiunculæ.*

Hexameter uersus canore desinit in dictionem disyllabam, & trisyllabam, ut Totas splendescere terras, Gentes frenare superbas. Cauendum autem est ne in eius fine duæ sint dictiones disyllabæ: ut in illo, Incubet & tyrijs, atque ex solido bibat auro. Minus aptè desinit hexameter in tetrasyllabam, pentasyllabam, ac monosyllabam, dictionem: nisi sit animalis nomen: ut, Procūbit humi bos: aut enclitica coniunctio, aut nisi altera monosyllaba præcedat, ut, Man suri oppidulo, quod uersu dicere non est. Pentameter desinit eleganter in disyllabam dictionem, nec ineptè in tetrasyllabam, pentasyllabámue, ut apud Martialem, Dantur opes nullis nunc nisi diuitibus: & Propertium, Contactum nullis antè cupidinibus.

Caue in fine pentametri ponas trisyllabam, uel monosyllabam, tametsi poetæ nonnunquam posuerint. Propertius,

Et caput impositis pressit amor pedibus.

Tibullus, Fecit & antiquis imposuit laribus.

Martialis, Sunt hæc tria quidem Zoile, sed mea sunt.

Si monosyllabā præce... it altera, uersus melius sonat.

Ouidius, Præmia si studio consequar ista sat est.

In primis autem id laudabile est, si duo uel tres, aut etiā plures hexametri uersus nexu orationis & contextu ueluti catena quadam inter se connectantur, cuius rei frequētia sunt apud poetas exēpla. Hexameter cum pentametro sensum concludat, aut ita suspendat, ut omnino duobus proximis absoluatur. Nec licet ponere dictionem regentem in pentametro, & rectam in hexametro subsequenti, aut contrà, tametsi Catullus & alij quidem non semper hoc obseruauerint.

DE VERSVS HEROICI uaria specie, Tabula duodecima.

Versus heroici species sunt septem & quadraginta.

i. Proprius heroicus	daicus & dactylicus
ij. ornatus heroicus.	viij. illibatus
iij. catenoplius.	ix iniugis.
iiij. periodicus.	x. æquiformis
v. bucolicus	xi. æquidicus
vi. sapphicus	xij. teres
vij. isochronus, cuius	xiij. sonorus
sunt duæ species, spon-	xiiij. uocalis.

xv.politicus
xvi.apartiſmenus
xvij.telius
xviij.pangrammatus
xix.climácotus
xx.emperiobolus
xxi.intercalaris
xxij.interpoſitus
xxiij.tibicen
xxiiij.correlatiuus
xxv.affectatus
xxvi.macrocolos
xxvij æquiuocus
xxviij.reciprocus in heroicum
xxix.reciprocus in ſotadicum.
xxx.recurrens
xxxi.concordans
xxxij.ſerpentinus
xxxiij.leoninus
xxxiiij hyporhythmus
xxxv.logoides
xxxvi,trachys
xxxvij.malacoides
xxxviij.cacophonus
xxxix.cacoſymphonus
xl.acephalus
xli.'agarus
xlij.miurus.
xliij.procephalus
xliiij.encyon
xlv.procœlius
xlvi.dolichourus
xlvij.hypermetrus.

IN DVODECIMAM TABVlam *Adnotatiunculæ.*

Proprius heroicus dicitur, qui in prima regione, quarta & ſexta ſpondæum recipit: ut,
Immotamque coli dedit, & contemnere uentos.

II. *Ornatus heroicus, qui ſine ulla coniunctione quaſcunque alias orationis partes, ita mutuis inter ſe*

ctylumque custodiat. ut nunquam Dactylus quintam regionem suam spondeo concedat, spondeus uero semper postremus dactylum nunquam admittat. In tertia quoque regione spondeus pentimimerim diuidat: ut,
Oceanum interea surgens aurora reliquit.

I I I. κατενόπλιος est, qui binos habet dactylos, & in eorum medio ac fine spondeum. ut, Ante fugam soboles, si quis mihi paruulus aula.

I I I I. περιοδικὸς, qui uicissim dactylum habet & spondeum: ut, Troia per undosum peteretur classibus æquor, Hectoris armati iugulum traiecit Achilles.

V. βουκολικὸς, qui post tres pedes pedem habet in partem orationis terminantem: ut,
Tityre tu patulæ recubans sub tegmine fagi.
Aut potius qui in quarto loco dactylum ex integra parte orationis habet: ut,
Nos patriæ fines, & dulcia linquimus arua.
Dulce mihi pinus submurmurat, en tibi pastor.

V I. στατφικὸς, qui in prima & ultima regione spondeum habet, in reliquis uero dactylum: ut,
Pars in frusta secant, ueribusque trementia figunt.

V I I. ἰσόχρονος, qui eosdem pedes à primo ad ultimum usque habet, cuius species sunt duæ: spondaicus, qui ex meris spondeis constat: ut, ciues Romani tunc facti sunt Campani. Olli respondit rex Albai longai. dactylicus ex dactylis: ut,
Sydera pallida diffugiunt face territa luminis.

V I I I. Illibatus, qui non aucta uel minuta aut amputata syllaba uitiatur, sed integra & plenissi-

ma dictione formatur: ut, Depresso incipiat iam tum mihi taurus aratro.

IX. Iniugis, qui nulla coniunctionis syllaba copulatur, qui Græcè dicitur ἀσύνδετος: ut, Tectum augustum ingens, centum sublime columnis.

X. Aequiformis, qui simplici figura ostentatur: ut, Vrbe fuit media Laurentis regia Pici.

XI. Aequidicus, qui singulis ꝓpositionibus antithetas suppetit dictiones ut, Alba ligustra cadunt, uacinia nigra legũtur. Albis enim nigra opposuit, ligustris autẽ uacinia attribuit, & cadẽtib. legẽda assignauit.

XII. Teres qui uolubilem & cohærentem continuat dictionem: ut, Torua Mimalloneis implẽtur cornua bombis.

XIII. Sonorus, qui crepitat pronũciatione fragosa, & exultantẽ informat dictionem: ut, At tuba terribili sonitu procul ære canoro Increpuit: &, Quadrupedante putrem sonitu quatit ungula campum.

XIIII. Vocalis, qui per alta producta locutione, sonantibus literis uniuersam dictionem illustrat: ut, Portus ab accessu uentorum immotus & ingens. Ipse, sed horrificis iuxta sonat Aetna ruinis. Et totus ille locus.

XV. Politicus, q̃ omnis affectus ac figuræ est expers: ut, O crudelis Alexi, nihil mea carmina curas.

XVI. ἀπηρτισμένος, qui totam intra se compre-

tionis partes complexus est:ut, Ah me si flentem super æthera mox rapuisset. Væ tibi si nantem sub flumina nunc posuissent. Heu si tunc flentem hunc rapuisset in æthera Mauors.

XVIII. *παγγράμματος, qui continet omnes literas, ut, Duc Zephyre exurgens Eurum cum flatibus æquor.*

XIX. *κλιμάκωτος, qui procedendo syllabas auget: ut, Si cupis ornari uirtutibus Heliodore. Num turmis pueros coniungitis auxiliares? Cur nobis iuuenes decerpitis orbiculata? Hic & fistularis, & ἀναβαίνων dicitur.*

XX. *ἐμπειρόβολος, habens unum ex decem prædicamentis, uel plura, ut, Multi hominum celeres repetent iugo tigride uisa. Arbor sex seruos feruore refrigerat ustos.*

XXI. *Intercalaris, qui sæpius interponitur, ut apud Vergilium, Incipe Mænalios mecũ mea tibia uersus.*

XXII. *Interpositus, qui saluo sensu potest tolli, ut libro Aeneidos secundo, Perfusus sanie uittas, atróque ueneno.*

XXIII. *Tibicen, in quo ponitur aliquid ad solam metri sustentationem, ut, Aspectans syluam immensam, & sic forte precatur.*

XXIIII. *Correlatiuus, qui correlationes habet, ut Pastor, arator, eques, paui, colui, superaui, Capras, rus, hostes, fronde, ligone, manu.*

XXV. *Affectatus, qui ex meris aut uerbis aut nominibus constat, ut, Instruit, inducit, docet, admonet,*

arguit,urget. Claßica, tela,faces, tormenta, tonitrua classes,

XXVI. ἀκρόκωλος, *qui ex longis dictionibus constat:ut, Insatiabilibus Constantinopolitani Oppressauerunt sollicitudinibus.*

XXVII *Aequiuocus, cuius ultimæ syllabæ similes sunt, ut, Exercet mētes fraternas grata malis lis.*

XXVIII. *Reciprocus in heroicum, qui & retrogradus dicitur:ut, Musa mihi causas memora, quo numine læso. Læso numine quo memora causas mihi Musa.*

XXIX. *Reciprocus in sotadicum: ut, qui à fine scansus sotadicum trochaicum facit, ut, Ire cupis si rus, mala uites somnia quæso: Quæso somnia uites, mala si rus cupis ire.*

XXX. *Recurrens est, qui (ut Sidonij uerbis utar) metro stante, neque literis loco motis, ut ab exordio ad terminum, sic à fine relegetur ad summum: ut, Si bene te tua laus taxat, sua laute tenebis. & pentameter ille, Roma tibi subito motibus ibit amor. Recurrunt & hi uersus contrario dictionum ordine.*

Præcipiti modo quod decurrit tramite flumen
Tempore consumptum iam cito deficiet.
Relege, & eundem sensum tenebis,
Deficiet cito iam consumptum tempore flumen.
Tramite decurrit quod modo præcipiti.

Philelphus in Pium secundum.

Laus tua, non tua fraus: uirtus, non copia rerum,
Scandere te fecit hoc decus eximium.

Conuertitur hunc in modum,

Eximium decus hoc fecit te scandere, rerum
Copia, non uirtus: fraus tua, non tua laus.

XXXI. *Concordans, ut est hoc distichon,*

Et canis	*in syluis*	*uenatur*	*et omnia*	*seruat*
Et lupus		*nutritur*		*uastat*

XXXII. *Serpentinus huiusmodi dicitur.*

Rumpitur inuidia quidam clarissime Iuli,
Quòd me Roma legit, rumpitur inuidia.
Gloria magna deo, pulchrum qui condidit orbem,
Qui nos seruauit, Christo sit gloria magna.
Diuitiæ sunt huic, cui cordi est inclyta uirtus,
Ingenuis studijs exculto diuitiæ sunt.

XXXIII. *Leoninus, cuius media pars in eũdem sonum ultimam secum trahit syllabam: ut, Vir precor uxori, frater succurre sorori.*

XXXIIII. ὑπόῤῥυθμος, *cuius singuli pedes partem orationis terminãt, ut, Hæc tria sunt quæ tu mea nunc mihi munera mittis.*

XXXV. λογοειδὴς, *qui prosæ similis est, hic & solutus dicitur: ut, Dono ducite, dóque uolentibus cum magnis dijs.*

XXXVI. τραχὺς, *qui aspere coeuntibus literi. difficulter pronunciatur: ut, Princeps Graiorum Cecrops ferrata refregit.*

XXXVII. μαλακοειδής, qui leuis & æqualis ac lubricus ad aurem permeat: ut,
Et qui cæruleum dirimebt Nerea Delphin.

XXXVIII. κακόφωνος, qui crebre coeuntibus uocalibus uastum hiatum reddit: ut,
Glauco & Panopeæ & Inoo Melicertæ.

XXXIX. κακοσύμφωνος, qui iisdem consonantibus plures incipientes dictiones habet: ut,
O Tite tute Tati tibi tanta tyranne tulisti.

XL. ἀκέφαλος, qui à breui syllaba incipit: ut,
Fluuiorum rex Eridanus.

XL. λαγαρός, in cuius medio syllaba breuis pro longa inuenitur: ut,
Muneribus tibi Pampineo grauibus autumno.

XLII. μάουρος, cuius penultima breuis est. hunc Latini appellant recaudem, tametsi quidam uocitent secaudem: ut, Mortem contemnunt laudato uulnere Getæ. Dirige odorisequos ad certa cubilia canes.

XLIII. προκέφαλος, cuius primus pes plus quàm quatuor tempora habet: ut,
Cornua uelatarum obuertimus antennarum.

XLIIII. ἐγκύων, id est prægnās, & uterū ferēs, in cuius medio redūdat syllaba, quæ patiatur synæresin: ut, Dat segetes terræ, & dabit æris gratia semper.

XLV. περιοσίλιος, quum syllaba omnino superat sine synæresi: ut, Marcus Ludius Elotas Aetolia oriundus. Inter se coiiſſe uiros & decernere ferro.

conuenit, est cauda. hic & μακρόσκελὴς à quibusdam dicitur, ut,

Lætus erat donis & munere uelleris aurei.

X L V I I. *ὑπέρμετρος, qui & ὑπερκατάληκτος dicitur, in cuius fine redundat syllaba sine synæresi: ut, Sydera pallida diffugiunt face territa luminis.*

Ecce furēs animis aderat Tirynthius, omnemque.

Solet autem Maro uersui hypermetro subdere uersum à uocali incipientem, ut ita præcedētis syllaba redundans elidatur. . .

